

HINDADE JA ELUKALLIDUSE MÕÕTMISE INFORMATSIOONILINE ALUS

Tiiu Paas

Hinnad üleminekul turumajandusele

Maailma majanduse arengukogemused kinnitavad, et ühegi riigi majandus ega majandusvaldkond ei saa areneda efektiivselt, kui see on üles ehitatud dotatsioonidele. Dotatsioonidega majandamine ei sunni tootjat tootma ega tarbijat tarbima odavamalt. Kallis ja ebaefektiivne tootmine ning raiskav tarbimine viivad maa majanduse paratamatult varem või hiljem seisundisse, kus turg hakkab tühjenema. Kui õigeaegselt doteerimist ei lõpetata, jõuab turu tühjenemine katastroofilise piirini, millega kaasnevad väga rasked majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed.

Doteerimise lõpetamine toob kaasa inflatsiooni. Kui samaks ajaks on kujunenud ka tugev kauba defitsiit, siis on selge, et maa majandust võib tabada superinflatsioon koos sellega kaasas käivate väga teravate sotsiaalprobleemidega. Olukord komplitseerub veelgi, kui doteerimise lõpetamine toimub üleminekuperioodil käsumajanduselt turumajandusele.

Üleminek turumajandusele eeldab hinnakujunduse üleandmist turule. Kui turg on kaubast küllastunud, sunnib ta tootjat pingutama, tootma ja müüma odavamalt. Kui aga turul valitseb kauba defitsiit, siis sellega paratamatult kaasnev hinnatõus ei pruugi endaga kaasa tuua tootmise kasvu. Vastupidi, tootja võib vabalt dikteerida hinda, ilma et laiendaks ja efektiivistaks tootmist, eriti esmatarbekaupade oma. Tootmise maht võib teatud ajal koguni langeda.

Kujunenud olukorrale lahenduste otsimisel on kaks võimalikku teed: 1) kinnitada kaupadele piirhinnad; 2) lasta hinnad vabaks, kuid käivitada samal ajal elanikkonnale hinnatõusu kompenseeriv süsteem.

Hindade külmutamine saab anda ainult ajutist efekti, mis lõpptulemusena ei loo tootmise efektiivsuse tõelise tõusu ega turu küllastumise suunas liikumise eeldusi. Paratamatult tekib alternatiivne, nn. must turg, kus hinnad väljuvad etteantud raamidest ning muutuvad kontrollimatuks. Sotsiaalsed probleemid teravnevad veelgi. Nende lahendamiseks tuleb mõnevõrra hiljem ikkagi kasutada teist teed:

lasta hinnad vabaks ning kompenseerida elanikele hiudade tõusust tingitud elatustaseme kiire langus.

On selge, et hindade tõusu ei saa kompenseerida täielikult. See peab toimuma vähemalt tasemel, mis vastaks kehtestatud füsioloogilisele ja sotsiaalsele elatusmiinimumile ning tagaks tootmise arengut stimuleeriva nõudluse. Hinnatõusu õigeaegsaks kompenseerimiseks peavad riigil olema vabad rahalised vahendid ning kompenseerimissüsteemi käivitamist ja efektiivset toimimist võimaldav infosüsteem. Just täpse, usaldusväärse ja operatiivse info puudumine elanike arvu, koosseisu, paiknemise, tulude taseme, tegevuse jne. kohta ning hindade muutumise uurimiseks vajaliku info ja meetodika puudulikkus võivad saada hästitõotava kompensatsioonimehhanismi käivitamise ning turu tasakaalu soodustavalt toimimise takistuseks.

Elukallidus ja hinnad

Elukallidust võib käsitleda kui inimese või perekonna kohta keskmiselt tarbitavate elatusvahendite ja teenuste maksumust tarbijahinnas, s.o. hinnas, mida tarbija omandatavate hüvede ja teenuste eest tegelikult maksab [1]. Sõjaeelses Eesti Vabariigis kasutati elukalliduse mõiste asemel sageli ka mõistet *elumaksumus* järgmise põhjendusega. *Elukallidus* sisaldab *elumaksumuse* ühe tahu: elu on kallid ja kallineb veelgi. Kuid samal ajal võib ta ju ka odavneda. Seega *elumaksumus* võib nii tõusta kui ka langeda. *Elumaksumuse* tõusul muutub elu kalliks ning sel juhul saab rääkida elukallidusest.

Nii elukallidus kui ka *elumaksumus* on seotud rahvastiku *tarbimiseelarvega*. *Tarbimiseelarve* kui näitajate süsteem kajastab elanike tulude ja materiaalsete hüvede ning teenuste tarbimise täielikku mahtu ja struktuuri väärtuselises väljenduses. *Elumaksumuse* muutumist ajas iseloomustab *elumaksumuse indeks* kui võrreldavate aastate *tarbimiseelarvete* suhe. *Elumaksumuse indeks* sisaldab nii elatusvahendite füüsilist mahtu kui ka tarbijahinna muutusi. *Elumaksumuse* muutumist hinna mõjul kajastab *tarbijahinnaindeks*.

Eesti Statistikaametis 1989. a. IV kvartalis kasutusele võetud hindade uurimise ja elukalliduse hindamise meetodikas kasutatakse mõisteid *elukallidus* ja *elukalliduse indeks*. Selles käsitluses väljendab *elukalliduse indeks* vaid sotsiaalse elatusmiinimumiga perekondade *tarbimiseelarvesse* kuuluvate kaupade ja teenuste (ostukorvi) *tarbijahindade* muutusi. *Elukalliduse indeks* ei lange päriselt kokku tegeliku *hinnaindeksiga*, kuigi ta haarab neid kaupu ja teenuseid, mida tarbib valdav osa elanikkonnast ning mis peaksid peegeldama ka ülejäänud kaupade hindade muutusi. *Elukalliduse indeks* võimaldab tagasisidemena hinnata majanduse arengu tulemusi läbi sotsiaalse prisma ning võrrelda oma maa majandustegevuse edukust teiste maade omaga. Tunnustades *elukalliduse indeksit*, võtab riik endale kohustuse korvata hindade tõusust tingitud elatustaseme lan-

gus. Elukalliduse indeks on orientiiriks hinnatõusu kompensatsiooni maksmisel. Kompensatsiooni tegeliku suuruse määrab ühiskonna arengutase ning tema võimalused.

Elumaksumuse hindamine sõjaeelsetes Eesti Vabariigis

Elumaksumuse hindamise küsimustega tegeldi aktiivselt ja rahvusvahelisel tasemel ka sõjaeelsetes Eesti Vabariigis. Arvestati Rahvusvahelise Statistika Instituudi 15. istungjärgul 1923. a. Brüsselis paikapandud põhimõtteid erinevate kaupade osakaalu määramisest elanike tarbimiseelarvetes ning nende osakaalude pideva muutumisega.

Elumaksumuse indeksi leidmises nähti nii teoreetilist kui ka praktilist tähtsust. Teoreetiline tähtsus avaldus riigi elumaksumuse dünaamika väljendamises ning riigi majandusarengu ja rahva elatus-taseme rahvusvahelise võrdluse võimaluse loomises. Elumaksumuse indeksi praktilist tähtsust nähti elukõige olulises abimaterjalis mitmesuguste pikaajaliste lepingute sõlmimiseks.

Elumaksumuse üldindeksi arvutamisel eristati järgmisi elanike kulude rühmi ning nende hindade muutumisi: 1) toitumine, 2) korter, 3) kütte ja valgustus, 4) riietus ja 5) muud kulud.

Toitumiskulude hindamiseks seati kokku teoreetiline toitlusnorm, mille aluseks oli kalorisaldus. Toidunormi soovitavaks kalorisalduseks peeti 3850 kalorit päevas. Indeksi arvutamisel lähtuti järgmisest võimalikust tarbimisstruktuurist (kaaludest):

leib, jahu, jahutooted,	
kõõgivilid, kartul	- 70,3 %
liha ja lihatooted	- 10,5 %
suhkur	- 4,7 %
muud	- 14,5 %

Sellise alusstruktuuri paikapanekul lähtuti järgmistest põhimõtetest: a) ligikaudse tegeliku tarbimise arvestamine; b) nõuanded tervislikuks toitumiseks; c) eestlaste tegelikud toitumistavad.

Hinnavaatlusi tehti põhiliselt Tallinna turul.

Korterikulude arvestamisel piirduti väljavõetlase vaatluse andmetega. Riigistatistika Keskbüroo poolt küsitleti aastatel 1914–1924 üle 1000 korteriüürija. Korteriüürnikud jaotati 2 rühma: 1) tasusid üüri vabal kokkuleppel; 2) maksid rohkem, kui nägi ette üüriseadus. Rühmade vahekorrad arvatigi kujunevat järgmiselt: 75 % ja 25 %. Sellisele jaotusele vastavalt määrati ka korterikulude võimalikud kaalud.

Kütte- ja valgustuskulude vahekorras arvestati vastavalt 75 % ja 25 % nende üldkuludest. Põhiliseks kütteks oli puit, vähesel

määral ka turvas. Oldi arvamusel, et puude hind peegeldab piisava täpsusega küttekulude muutumist.

Valgustuskulude arvestamisel võeti aluseks 1-3-toaliste korterite kulud, sealjuures eeldati, et erinevate valgustusliikide osatähtsus on järgmine: petrooleum 76,6 %, elekter 23,2 % ning gaas 0,2 %. Need proportsioonid kujunesidki kaaludeks erinevate valgustuskulude arvestamisel.

Riietuskulude arvestamisel peeti esialgu piisavaks jälgida vaid järgmiste peamiste kaubagruppide hindade muutumist: a) ülikonna- ja mantliriie, b) ülikonna õmblustöö raha, c) lihtne pesuriie, d) saapad. Erinevate tarbimiskulude osatähtsust arvestati järgmiselt: ülikond ja mantel 75 %, sellest riie 50 % ja õmblustööraha 25 %; pesu 10 % ning saapad 15 %.

Andmeid koguti põhiliselt Tallinna rätsepa- ja saapatöökodadest ning riide- ja saapakauplustest.

Muude kulude alla loeti kulutused sõiduks, kirjandusele, kultuurilistele üritustele, tubakale, õllele, füüsilisele puhastusele (saun, habemeajamine, juukselõikus).

Üldindeksi arvestamisel anti erinevatele kulurühmadele järgmised kaalud: toidukulud - 60, korter - 10, küte ja valgustus - 5, riietus - 15 ning muud kulud - 10. Selliste kaalude paikapanekul arvestati ligilähedasi andmeid Eesti elanike tegeliku tarbimise kohta ning teiste riikide kogemusi ja statistikat.

Kuigi andmestik, millele Eesti Vabariigis hinnavaatluste tegemisel sel ajal tugineti ning elumaksumust hinnati, oli suhteliselt kitsas ning kõik tööd tehti põhiliselt käsitsi (vähesel määral kasutati ka klahvarvuteid), peegeldasid tulemused küllaltki adekvaatselt elumaksumuse muutumist (tabel 1) ning löid maa majanduse arengutaseme ja rahva elujärje rahvusvahelise võrdlemise võimaluse.

Tabel 1

Elumaksumuse muutumine Eesti Vabariigis
1927.-1938. a. (1927 = 100, 1931 = 100) [1]

Aastad	Üld- indeks	Kulude muutumine				
		Toit	Korter	Valgustus ja küte	Riietus	Muud
1929	108,0	115,3	91,9	109,4	104,0	100,2
1935	82,3	70,8	200,0	69,0	87,9	96,7
1936	91,5	81,6	209,0	87,5	90,5	98,6
1937	97,1	87,6	229,3	92,0	93,6	99,1
1938	102,1	92,5	253,6	95,3	94,8	104,9

Statistiline informatsioon hindade kohta Eesti NSV-s ja Nõukogude Liidus

Nõukogude Liidus kehtis aastakümneid tees põhiliste tarbekaupade jaehindade stabiilsusest. Seda on püüdnud kiinitada ka kehtiv statistiline aruandlus. Nii võib statistikaraamatutes näha, et aastatel 1940–1980 kasvasid Nõukogude Liidus tarbekaupade hinnad 43 %, sellest toidukaubad 57 % ja tööstuskaubad 27 %, sealjuures aastatel 1970–1980 oli hindade kasv 3 % ja seda võrdselt nii toidu- kui tööstuskaupade osas. Mõnevõrra kiiremaks läks hindade kasv viimastel aastatel, moodustades 1985.–1989. a. kokku 6 %, sellest toidukaupadel 11 % ning tööstuskaupadel 1 %. Kuid ka sellist kasvutempot võib lugeda äärmiselt madalaks, võrreldes arenenud maades tavaks saanud inflatsioonitempoga (5–10 % aastas) ning seda kajastavate näitajatega rahvusvahelistes statistikakogumikes.

Põhimõtteliselt sama madalad jaehindade kasvutempod on leidnud kajastust ka ENSV kohta avaldatud statistikaraamatutes. Nende järgi kasvasid ENSV-s toidukaupade hinnad aastatel 1970–1980 5,7 %, tööstuskaupadel 3,9 % ning tarbekaupadel kokku 4,7 %. Samasugused proportsioonid ja kasvutempod (kuigi mõnevõrra kiiremad kui NL-is tervikuna) kehtisid Eestis ka 1980. aastate teisel poolel. Nii suurenes Eestis 1985.–1988. a. liha hind vaid 1 %, võil 0,9 %, juustul 15,1 %, jalatsitel 15,5 %, puuvillasel riidel 9,2 %, villasel riidel oli hinna alanemine 2,9 % ja süidriidel 0,5 %. Sellised hinna muudatused olid tingitud põhiliselt mõningasest kaubagrupisisesest tarbimise struktuuri muutumisest.

Senine hinnastatistika tugines infole, mis oli põhiosas kogutud riiklikus ja kooperatiivses kaubanduses müüdnud kaupade hinnakirjade alusel. See kajastas vaid kehtivat poliitilist joont ning statistikaga püüti kinnitada kehtivate jaehindade stabiilsust ning rahva heaolu pidevat kasvu. Hinnastatistika kandis endas samu puudusi, mis kogu Nõukogude Liidus ja ka Eesti NSV-s aastakümneid funktsioneerinud statistikasüsteem. Nimetaksime neist mõned olulisemad:

- 1) kehtinud plaani- ja käsumajanduslik majandusmehhanism ja ühiskondlik-poliitiline süsteem on teadlikult moonutanud aruandlust, majanduse juhtimiseks tõeseid andmeid ei vajatudki;
- 2) andmete andjatel puudus huvi tõeseid andmeid anda, sest
 - a) puudus anonüümsus ning garantii, et statistikale antud andmeid ei saadaks kasutada andmete andjate huvide vastaselt;
 - b) lisatööd seoses statistikale andmete andmisega ei kompenseeritud, andmeandja pidi ise oma lisakulutused kompenseerima;
- 3) puudus tagasiside andmete andjate ja statistikaasutuste vahel, andmete andjad ei saanud koondinfot;
- 4) puudus tööeetika, töötajate kvalifikatsioon oli madal.

Mõnevõrra parema informatsioonilise päranduse sai Eesti Vabariik ENSV-lt elukalliduse indeksi kaalusüsteemi määramiseks. Eesti elanike tarbimisstruktuuri uurimisega ning selle alusel tarbimiseelarvete koostamisega või selleks vajaliku info hankimisega tegelesid Eesti NSV-s peale Statistikakomitee (nüüd Eesti Statistikaamet) ka ÜKTUI Eesti filiaal (praeguseks reorganiseeritud Eesti Konjunktuuriinstituudiks) ning ENSV Plaaniinstituut (nüüdne Majandusuuringute Instituut).

Statistikakomitee koostas iga-aastase vabariigi elanike aruandelise tarbimiseelarve ning korraldas üleliiduliselt koordineeritud perekonnabüdzettide valikvaatluse (hõlmab 1150 peret). ÜKTUI Eesti filiaal tegi perekondade tarbimiskulude ühekordse paneeluurimistega. ENSV Plaaniinstituut koostas vabariigi elanike minimaalse (elatusmiinimum) ja ratsionaalse tarbimiseelarve.

Kõik need uurimised annavad esialgset abistavat infot Eesti elanike ostukorvi koostamiseks ning erinevate kaupade ja teenuste osatähtsuse määramiseks selles. Kuid loomulikult on ka sellel infol juba nimetatud põhjustest tingitud puudused ning ta vajab olulist korrigeerimist, kogumise ja töötlemise meetodika edasiarendamist ning kooskõlla viimist rahvusvaheliste printsiipide ja nõuetega.

Tarbijahinnaindeksi ja elukalliduse arvestamine turumajandusega riikides

Tarbijahinnaindeksid ning nende alusel leitavad elukalliduse hinnangud on omandanud turumajandusega riikides olulise koha riigi majandus- ja sotsiaalpoliitika elluviimisel. Seetõttu pööratakse nende riikide statistikasüsteemides suurt tähelepanu hinnastatistikale: andmete vaatlusele, nende dünaamika registreerimisele, erinevate tarbimiskulude hindamisele inimeste tarbimiseelarvetes, tarbijahinna üldindeksi leidmisele, tarbimise piirkondlike eripärade arvestamisele jne.

Kõige üldisemad näitajad, mis leitakse regulaarselt iseloomustamaks elukalliduse muutumist riigis tervikuna ning selle eri piirkondades, on järgmised:

$$\frac{I_{mt}}{I_{m-1t}}$$

– tarbijahinnaindeksi muutus eelmise kuu suhtes;

$$\frac{I_{mt}}{I_{dect-1}}$$

– tarbijahinnaindeksi muutus eelmise aasta detsembrikuu hinnaindeksi suhtes;

$$\frac{I_{mt}}{I_{mt-1}}$$

- inflatsiooni takt e. hinnaindeksi muutus ühe aasta jooksul;

$$\frac{I_{mt}}{I_m \text{ baas}}$$

- hinnaindeksi muutus baasaasta suhtes.

Hinnaindeksid leitakse nii üksikute kaupade, kaubagruppide ja teenuste kohta kui ka kogu tarbimise kohta tervikuna, s.o. üldine tarbijahinnaindeks, mis iseloomustab inflatsioonitempot riigis. Tarbijahinnaindeksi leidmiseks kasutatakse kaaludena konkreetset kaupade, kaubagruppide ja teenuste osatähtsust eratarbimise struktuuris (Q_{ib}):

$$Y_{t,0} = \frac{\sum_i P_{it} Q_{ib}}{\sum_i P_{i0} Q_{ib}}$$

kus $Y_{t,0}$ - tarbijahinna üldindeks,

P_{it} - i -nda kauba või teenuse hind t -ndal aastal (või vaatlusperioodil),

P_{i0} - i -nda kauba või teenuse hind eelmisel aastal (või vaatlusperioodil),

Q_{ib} - i -nda kauba või teenuse osatähtsus eratarbimises baasperioodi tarbimisstruktuuri alusel.

Riigi konkreetse piirkonna või regiooni tarbijahinna üldindeks leitakse nende kaupade ja teenuste individuaalindeksite alusel, mis kõige rohkem iseloomustavad selle piirkonna tarbimise spetsiifikat (s.o. piirkondliku tarbijakorvi alusel). Siit tulenevalt võib ka riigi eri piirkondades elukallidus või elumaksumus muutuda erinevalt ning seda kajastab vastav elukalliduse või elumaksumuse indeks.

Kuigi igas riigis on elukalliduse arvestamise meetodikas, selle aluseks olevas tarbijahinnaindeksi arvutamises ning hinnavaatluste korraldamisel oma spetsiifika, on neis terve rida üldisi põhimõtteid ja meetodilisi võtteid, mis muudavad tulemused rahvusvaheliselt võrreldavaks ja kasutatavaks. Mõned neist:

1) hinnastatistika nagu kogu statistikasüsteem on üles ehitatud tagasisidepõhimõttel: andmeandjatel on võimalik saada ja kasutada tema andmete alusel saadud statistilist koondinfot;

2) hinnavaatlused ning nende alusel leitavad tarbijahinnaindeksid leiavad kasutamist praktiliste majandus- ja sotsiaalprobleemide lahendamisel: palgaläbirääkimistes, pensionide, stipendiumide, abirahade jm. maksmisel. Seega on hinnastatistikal sotsiaalne kontroll;

3) hinnastatistika on osa hästitöötavast statistikasüsteemist. Ta tugineb mitmesugustele registrele (ettevõtete register, elanikkonna register) ning rahvusvahelisele klassifikatsioonidele ja koodidele. Hinnastatistika on osa riigi üldisest infosüsteemist;

4) hinnastatistika-alaste tööde tegemisel kasutatakse moodsat infotehnoloogiat ning tuginetakse hästi paikapandud infoloogilisele projekteerimisele.

Infosüsteem elukalliduse hindamiseks turumajandusele ülemineku perioodi Eesti majanduses

Turumajandusele ülemineku perioodi hindade ja elukalliduse tõusu mõõtmine ning selle elanikele kompenseerimise edukus sõltub suuresti informatsioonilisest baasist, mis riigil on olemas hinnastatistika ja kogu statistikasüsteemi näol. Kuna ülemineku perioodi statistikasüsteem kannab endas käsumajandusliku majandusmehhanismi mõju ja puudusi, siis on kasutatav info ka suhteliselt madala kvaliteediga ning väheoperatiivne.

Sellisest infobaasist tuli lähtuda ka Eesti Statistikaametil 1989. a. IV kvartalis, kui alustati hinnaindeksi arvutamist ning elukalliduse hindamist uutel põhimõtetel. Aluseks võeti seni olemasoleva info baasil leitud sotsiaalse elatusmiinimumiga perekondade tarbimiseelarve. Selle tarbimiseelarve põhjal ongi koostatud tarbimiskorv, millesse kuuluvat kaupade ja teenuste hindade muutusi uuritakse ning võetakse aluseks Eesti elanike elukalliduse hindamisel ja selle tõusu kompenseerimisel. Tarbimiskorvi kuulub 51 toidukauba- ja 548 mittetoidukaubagruppi.

Kaupade ja teenuste hindu ning müügikoguseid registreeritakse Tallinna, Tartu, Pärnu, Narva ja Kohtla-Järve linna ning Pärnu-, Viljandi-, Läänemaa ja Lääne-Virumaa kaubandus- ja teenindusettevõtetes. Alates 1991. a. keskpaigast tulevad arvesse ka hindade registraatorite (intervjuerijate) täiendavad andmed, sealhulgas ka kooperatiivide ja patenditöötajate toodangu hinnad.

Järgnevalt mõned Eesti infosüsteemi puudutavad olulisemad probleemid, mille lahendamine on oluline hinnastatistika ja elukalliduse hindamise ning selle tõusu kompenseerimise süsteemi käivitamise seisukohalt:

1. Tarbijahinnaindeksi määramisel on oluliseks eeltöoks võimalikult tõese pildi loomine Eesti majandusest, sh. kogu tarbimise (ka eratarbimise) mahu kindlakstegemine, mis on erinevate kaupade kaalude tarbimiseelarves leidmise, tarbimiskorvi paikapaneku ning nende dünaamika arvestamise aluseks.

2. On vaja luua registralitus. Tõese pildi saamiseks Eesti majandusest on hädavajalik elanikkonna registri olemasolu. Tarbijahinna-

indeksi korrektseks uurimiseks on vaja luua usaldusväärne tootmis- ja müügikohtade register.

3. Hindade taseme kohta infot andvad ettevõtted, isikud jne. peavad saama tagasiside korras tasuta koondinfot kaupade hindade muutumise kohta eriuuevates müügikohtades ja teenindusasutustes, samuti tarbijahinna koondindeksi kohta. Sellega luuakse hinnaturijatele võimalikult tõese alginfo saamise eeldused.

4. Tarbijahinnaindeks ei tohi jääda nõ. asjaks iseeneses statistilises aruandluses, vaid sellega peavad otseselt ja rahvale tajutavalt olema seotud töötajate palgad, pensionid, stipendiumid, elukalliduse tõusu kompenseerimine jn.

5. Eesti infosüsteem ning sellega seonduv hinnastatistika ja elukalliduse hindamine peab olema kooskõlas rahvusvaheliste nõuete, klassifikaatorite ja standarditega, et tagada riigi majanduse olukorra ja rahva elatustaseme rahvusvahelise võrdlemise võimalus. See on arenenud riikidega majanduslase koostöö oluline eeltingimus. Selleks, et olla arvestatav äripartner, tuleb omada infot oma partnerite kohta, aga anda ka enda kohta usaldusväärset, võrreldavat ja operatiivset infot.

6. On vaja kasutada nüüdisaegset infotehnoloogiat ja infoloogilist projekteerimist. See võimaldab ka tulevikus efektiivselt toota ja kasutada kvaliteetset infot.

KIRJANDUS

1. Лейккане К. О различных подходах к уровню жизни в Эстонской обществоведческой литературе в период 1957–1987 гг. // Измерение и анализ социальных явлений: Труды Таллинского техн. унив. Таллинн, 1990.
2. Estonian economic year-book 1938 / Published by Eesti Pank. Tallinn: Eesti Raamat, 1939.
3. CPI Detailed Report. U.S. Department of Labor. Bureau of Labor Statistics. April. 1991.
4. Experimental Cost-of-Living Index Measures. Report 751. U.S. Department of Labor. Bureau of Labor Statistics. June. 1988.

INFORMATIONAL BASIS FOR ASSESSMENT OF PRICES AND COST OF LIVING

Tiiu Paas

Summary

Transition to market-directed economic system provides that price development be transferred to the very market. This necessarily involves a number of complicated social and economic problems. While solving these problems the consumer price index and the cost of living index ought to be considered in order to establish the system that could partially compensate for the price increase and the increasing cost of living.

Consumer price as well as cost of living should be assessed on the basis of sufficient background information which will enable to compare them with international indexes. In order to establish firm economic cooperation links with other countries and be a reliable business partner. Estonia shall provide firsthand and detailed information about the country. To that end an effective information system is needed which relies on modern information technology.

All these problems have been discussed under the following subtitles:

1. Prices in the period of transition to market economy.
2. Cost of living and prices.
3. Cost of living assessment in the Republic of Estonia (1920-1940).
4. Statistics collected about prices in the Estonian SSR and the USSR.
5. Calculation of consumer price index and cost of living index in the countries of market-directed economic system.
6. Information system for the cost of living assessment in Estonia during the transitional period to market economy.

ИНФОРМАЦИОННАЯ БАЗА ИЗМЕРЕНИЯ ПОТРЕБИТЕЛЬСКИХ ЦЕН И СТОИМОСТИ ЖИЗНИ

Тийу Паас

Резюме

Переход на рыночную экономику предполагает передачу ценообразования рынку. Это влечет за собой серьёзные социальные и экономические проблемы, в решении которых важное место

принадлежит измерению потребительских цен и стоимости жизни. На этой основе разрабатывается система компенсаций для населения.

Измерение потребительских цен и стоимости жизни должно базироваться на информационной базе, позволяющей их международное сравнение. Чтобы выйти на международный рынок, необходимо иметь не только информацию о своих партнерах, но и давать достоверную, сравнительную и оперативную информацию о своей стране.

В настоящей статье рассматриваются названные проблемы в следующем разрезе:

1. Цены при переходе на рыночную экономику.
2. Стоимость жизни и потребительские цены.
3. Измерение потребительских цен в довоенной Эстонской республике.
4. Статистическая информация о ценах в Эстонской ССР и в Советском Союзе.
5. Измерение потребительских цен и стоимости жизни в странах с рыночной экономикой.
6. Инфосистема для измерения стоимости жизни при переходе на рыночную экономику.